Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
EVGENI TANČEV
prednesené 15. júla 2021 [1]

Vec C-869/19

L
proti
Unicaja Banco, S.A., predtým Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, S.A.U.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Článok 6 ods. 1 – Zásada ekvivalencie a efektivity – Rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i. (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980) – Časové obmedzenie reštitučných účinkov konštatovania neplatnosti nekalej podmienky – Rozsah skúmania vykonaného vnútroštátnym súdom rozhodujúcim o odvolaní – Dispozičná zásada – Zásada koherentnosti – Zásada zákazu *reformatio in peius* – Zásada právnej sily rozhodnutej veci – Preklúzia“

I. Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko; ďalej len „Najvyšší súd“), sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. [2] Bol podaný v rámci konania o odvolaní, ktoré bolo podané v nadväznosti na rozsudok veľkej komory z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i. [3] V tomto rozsudku Súdny dvor v podstate rozhodol, že vnútroštátna judikatúra Najvyššieho súdu, ktorá uložila časové obmedzenie vrátenia súm, ktoré spotrebitelia neoprávnene zaplatili bankám na základe nekalej podmienky známej ako „podmienka stanovujúca minimálnu úrokovú sadzbu“, je v rozpore s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13, ktorý stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné, a teda že spotrebitelia majú nárok na úplné vrátenie týchto súm v súlade s týmto ustanovením.

2. Problém v prejednávanej veci vyplýva z toho, že proti prvostupňovému rozsudku, ktorý stanovil také časové obmedzenie vrátenia súm na základe uvedenej vnútroštátnej judikatúry, podala odvolanie len banka, a nie spotrebiteľ, a Súdny dvor vydal rozsudok Gutiérrez Naranjo po uplynutí lehoty na podanie takého odvolania, ale skôr než vnútroštátny súd rozhodujúci

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288.

[3] (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980) (ďalej len „rozsudok Gutiérrez Naranjo“). Pozri ďalej bod 50 nižšie.

o odvolaní vydal svoje rozhodnutie. Hlavná otázka, na ktorú ma odpovedať Súdny dvor, teda spočíva v tom, či vnútroštátny súd, ktorý za týchto okolností rozhoduje o odvolaní, musí bez návrhu nariadiť úplné vrátenie súm neoprávnene zaplatených spotrebiteľom v súlade s rozsudkom Gutiérrez Naranjo, a to napriek určitým zásadám vnútroštátneho procesného práva vrátane dispozičnej zásady, zásady koherentnosti a zásady zákazu *reformatio in peius*, ktoré mu v tom môžu brániť.

3. Prejednávanú vec prejednáva Súdny dvor súbežne s ďalšími štyrmi vecami (C-600/19, C-693/19, C-725/19 a C-831/19), v ktorých dnes prednesiem svoje návrhy. Tieto veci sú založené na španielskych, talianskych a rumunských návrhoch na začatie prejudiciálneho konania a tiež v nich ide o podobné a potenciálne citlivé otázky týkajúce sa rozsahu povinnosti vnútroštátneho súdu preskúmať z vlastného podnetu (*ex offo*) nekalú povahu zmluvných podmienok v súlade s judikatúrou Súdneho dvora, ktorá poskytuje výklad smernice 93/13 a jej vzťahu k vnútroštátnym procesným systémom.

4. V dôsledku toho má Súdny dvor v tejto veci možnosť rozvinúť svoju judikatúru, ktorá sa týka smernice 93/13, a predovšetkým objasniť otázky týkajúce sa uplatňovania týchto vnútroštátnych procesných zásad v súvislosti so súdnym preskúmaním nekalých podmienok podľa uvedenej smernice.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

5. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

B. Španielske právo

6. Článok 1303 Código Civil español (ďalej len „Občiansky zákonník“) stanovuje:

„Ak je určitý záväzok vyhlásený za neplatný, zmluvné strany si musia navzájom vrátiť veci, ktoré boli predmetom zmluvy, s ich prírastkami a cenu s úrokmi, s výnimkou prípadov stanovených v nasledujúcich článkoch.“

7. Článok 216 Ley de Enjuiciamiento Civil (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) stanovuje:

„Občianske súdy rozhodujú v prejednávaných veciach na základe skutkových okolností, dôkazov a návrhov účastníkov konania, pokiaľ zákon v osobitných prípadoch nestanovuje inak.“

8. Článok 218 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„1. Súdne rozhodnutia musia byť jasné, presné a v súlade s návrhmi a ostatnými uplatňovanými nárokmi účastníkov konania, ktoré boli v priebehu konania včas predložené. Musia obsahovať

požadované vyhlásenia, zaväzovať alebo oslobodzovať odporcu a rozhodovať o všetkých sporných bodoch, ktoré boli predmetom pojednávania.

Súd bez toho, aby sa odchýlil od predmetu sporu, uznajúc aj iné skutkové a právne okolnosti než tie, ktoré chceli uplatniť účastníci konania, rozhodne podľa platných právnych predpisov, ktoré sa vo veci uplatňujú, aj keď ich účastníci konania nesprávne citovali alebo sa na ne nesprávne odvolávajú.“

9. Článok 412 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„Účastníci konania nemôžu neskôr zmeniť predmet konania, ktorý už bol predtým vymedzený v žalobe, vo vyjadrení k žalobe a prípadne vo vzájomnom návrhu.“

10. Článok 465 ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„Uznesením alebo rozsudkom vydaným v rámci odvolacieho konania sa rozhoduje výlučne o záležitostiach a otázkach vznesených v rámci odvolania, prípadne o návrhoch na zamietnutie odvolania alebo o vzájomnom odvolaní podľa článku 461. Rozhodnutím sa nemôže spôsobiť ujma navrhovateľovi, pokiaľ táto ujma nevyplýva z toto, že sa vyhovie vzájomnému odvolaniu, ktoré podal pôvodný odporca.“

III. Skutkový stav, konanie a prejudiciálna otázka

11. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania finančná inštitúcia Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, S.A.U. (ďalej len „Banco Ceiss“), ktorú neskôr prevzala spoločnosť Unicaja Banco, S.A. (ďalej len „Unicaja Banco“), poskytla 22. marca 2006 pani L ako spotrebiteľke hypotekárny úver na kúpu rodinného domu vo výške 120 000 eur. L ho mala splatiť za 30 rokov formou 360 mesačných splátok.

12. Podľa všeobecných podmienok úverovej zmluvy, ktoré vypracovala spoločnosť Banco Ceiss, bola úroková sadzba úveru prvý rok 3,350 % ročne a následne sa uplatnila pohyblivá úroková sadzba, ktorú tvorila 12-mesačná sadzba Euribor zvýšená o 0,52 %.[4] Zmluva však obsahovala podmienku, ktorá stanovovala, že úroková sadzba úveru nikdy neklesne pod 3 % ročne (ďalej len „podmienka stanovujúca minimálnu úrokovú sadzbu“). Keď sadzba Euribor v roku 2009 podstatne klesla, táto podmienka bránila tomu, aby úroková sadzba úveru klesla pod 3 % ročne.

13. V januári 2016 podala L na Juzgado de Primera Instancia de Valladolid (Prvostupňový súd Valladolid, Španielsko; ďalej len „prvostupňový súd“) žalobu proti banke Banco Ceiss, v ktorej navrhla, aby súd vyhlásil podmienku stanovujúcu minimálnu úrokovú sadzbu za neplatnú, lebo je nekalá z dôvodu, že je netransparentná v súlade so španielskymi právnymi predpismi, ktorými bola prebratá smernica 93/13. Navyše sa L domáhala toho, aby jej banka Banco Ceiss vrátila všetky sumy neoprávnene vybraté na základe podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu. Subsidiárne L navrhla, aby súd uložil banke Banco Ceiss povinnosť vrátiť jej sumy vybraté na základe uvedenej podmienky od 9. mája 2013.

[4] Euribor je európska medzibanková úroková sadzba (Euro Interbank Offered Rate). Sadzby Euribor sú založené na priemerných úrokových sadzbách, za ktoré si banky navzájom požičiavajú finančné prostriedky v eurách.

14. Rozsudkom zo 6. júna 2016 (ďalej len „prvostupňový rozsudok“) prvostupňový súd určil, že podmienka stanovujúca minimálnu úrokovú sadzbu je nekalá, lebo je netransparentná, a uložil spoločnosti Banco Ceiss povinnosť vrátiť sumy vybraté od 9. mája 2013 aj s úrokmi v súlade s judikatúrou stanovenou Najvyšším súdom v rozsudku z 9. mája 2013 (č. 241/2013; ďalej len „rozsudok z 9. mája 2013“). Uvedený súd tiež zaviazal spoločnosť Banco Ceiss na náhradu trov konania.

15. Dňa 14. júla 2016 spoločnosť Banco Ceiss napadla tento rozsudok odvolaním podaným na Audiencia Provincial de Valladolid (Provinčný súd Valladolid, Španielsko; ďalej len „provinčný súd“). Napadla bod výroku, ktorým bola zaviazaná na náhradu trov konania, z dôvodu, že žalobe sa nevyhovelo v plnom rozsahu, ale len čiastočne. L vyjadrila nesúhlas s odvolaním.

16. Dňa 21. decembra 2016 Súdny dvor vydal rozsudok Gutiérrez Naranjo [5], v ktorom v podstate rozhodol, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni takej vnútroštátnej judikatúre, akú stanovuje rozsudok z 9. mája 2013, ktorá časovo obmedzuje reštitučné účinky konštatovania neplatnosti nekalej podmienky len na sumy, ktoré boli neoprávnene zaplatené po vyhlásení súdneho rozhodnutia, ktorým bola určená nekalá povaha.

17. Rozsudkom z 13. januára 2017 provinčný súd vyhovel odvolaniu na základe toho, že žalobe sa vyhovelo len čiastočne, a zrušil bod výroku rozsudku, ktorým bola spoločnosť Banco Ceiss zaviazaná na náhradu trov konania. Uvedený súd nespomenul rozsudok Gutiérrez Naranjo a nezmenil bod výroku rozsudku prvostupňového súdu týkajúci sa reštitučných účinkov súvisiacich s neplatnosťou podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu, lebo nebol napadnutý odvolaním.

18. L podala proti tomuto rozsudku kasačný opravný prostriedok na Najvyšší súd. Na podporu tohto opravného prostriedku L uvádza, že napadnutý rozsudok vzhľadom na to, že v ňom nebol uplatnený rozsudok Gutiérrez Naranjo a nebolo *ex offo* nariadené úplné vrátenie súm zaplatených na základe podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu, porušuje okrem iného článok 1303 Občianskeho zákonníka, ktorý upravuje reštitučné účinky súvisiace s neplatnosťou zmluvných záväzkov, v spojení s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13, ktorý stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľov záväzné. Spoločnosť Banco Ceiss vyjadrila nesúhlas s týmto opravným prostriedkom, pričom poukázala na to, že keďže L nepodala odvolanie proti prvostupňovému rozsudku, ktorým by napadla časové obmedzenie reštitučných účinkov neplatnosti podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu, provinčný súd nemohol nariadiť, aby vrátenie súm bolo úplné.

19. Vnútroštátny súd vysvetľuje, že v rozsudku z 9. mája 2013 Najvyšší súd rozhodol, že podmienky stanovujúce minimálnu úrokovú sadzbu obsiahnuté v určitých zmluvách, ktoré so spotrebiteľmi uzavreli banky žalované v hromadnej žalobe, sú neplatné, lebo sú netransparentné, ale časovo obmedzil reštitučné účinky neplatnosti týchto podmienok, keďže rozhodol, že tieto účinky sa nebudú týkať platieb uskutočnených pred dňom uverejnenia rozsudku, t. j. pred 9. májom 2013, pričom táto judikatúra bola potvrdená vo viacerých neskorších rozsudkoch vydaných v individuálnych konaniach o nápravu. Následne Súdny dvor v rozsudku Gutiérrez Naranjo rozhodol, že také časové obmedzenie stanovené vo vnútroštátnej judikatúre, ktorú predstavuje rozsudok z 9. mája 2013, odporuje článku 6 ods. 1 smernice 93/13. Rozsudkom z 24. februára 2017 (č. 123/2017) preto Najvyšší súd zmenil svoju judikatúru, aby odrážala rozsudok Gutiérrez Naranjo. Keď však Súdny dvor vyhlásil tento rozsudok, španielske súdy

[5] (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980).

prejednávali množstvo sporov týkajúcich sa neplatnosti podmienok stanovujúcich minimálnu úrokovú sadzbu a v takých veciach, akou je prejednávaná vec, spotrebitelia v žalobe v prvom rade alebo subsidiárne navrhovali, aby bolo vrátenie neoprávnene zaplatených súm obmedzené na sumy zaplatené po 9. máji 2013, a to v dôsledku existencie vnútroštátnej judikatúry, pričom spotrebitelia nepodávali odvolania proti rozsudkom, ktoré vrátenie súm časovo obmedzovali vplyvom tejto judikatúry.

20. Vnútroštátny súd uvádza, že španielske občianske súdne konanie sa riadi dispozičnou zásadou, zásadou preklúzie procesných úkonov, zásadou zákazu *mutatio libelli* alebo zmeny žaloby, zásadou koherentnosti (*principio de congruencia*) a v odvolacom konaní zásadou zákazu *reformatio in peius*. Ako uznal vo svojej judikatúre Tribunal Constitucional (Ústavný súd, Španielsko; ďalej len „Ústavný súd“), niektoré z týchto zásad, akou je zásada zákazu *reformatio in peius*, majú oporu v práve na účinnú súdnu ochranu, ktoré je zakotvené v článku 24 španielskej ústavy a ktorého ekvivalent upravuje článok 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Podľa vnútroštátneho súdu je zrejmé, že v tomto prípade tieto zásady viedli k tomu, že provinčný súd nenariadil úplné vrátenie súm vyplatených na základe podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu, lebo L sa neodvolala proti tej časti výroku prvostupňovému rozsudku, ktorou bolo nariadené len vrátenie súm zaplatených po 9. máji 2013.

21. Vnútroštátny súd poukazuje na to, že podľa judikatúry Súdneho dvora zásada, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné, ktorá je zakotvená v článku 6 ods. 1 smernice 93/13, je nezlučiteľná so stanovením časového obmedzenia vrátenia súm, ktoré spotrebiteľ neoprávnene zaplatil na základe nekalej podmienky, táto zásada však nie je absolútna a má obmedzenia súvisiace s riadnym výkonom spravodlivosti, akými sú právna sila rozhodnutej veci alebo stanovenie primeraných lehôt na uplatnenie nároku na súde. V tejto súvislosti vnútroštátny súd poukazuje na to, že ustanovenie španielskeho práva, podľa ktorého odvolanie umožňuje samostatne napadnúť jednotlivé body výroku súdneho rozhodnutia, a ak určitý bod výroku nenapadne ani jeden z účastníkov konania, odvolací súd ho nemôže zrušiť ani zmeniť, sa v určitých ohľadoch podobá právnej sile rozhodnutej veci. Vnútroštátny súd má preto pochybnosti o tom, či je zlučiteľná s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 dispozičná zásada, zásada koherentnosti a zásada zákazu *reformatio in peius* v zmysle vnútroštátneho práva a najmä či musí vnútroštátny súd prejednávajúci spor, v ktorom sa odvolala len banka, a nie spotrebiteľ, po vydaní rozsudku Súdneho dvora vo veci Gutiérrez Naranjo nariadiť úplné vrátenie súm, ktoré táto banka vybrala na základe nekalej podmienky, aj keď by sa tým zhoršilo postavenie banky v rozpore so zákazom *reformatio in peius*.

22. Za týchto okolností Najvyšší súd rozhodol prerušiť konanie vo veci samej a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Bráni článok 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS uplatňovaniu procesných zásad, konkrétne dispozičnej zásady, zásady koherentnosti a zásady zákazu *reformatio in peius*, ktoré bránia súdu, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku podanom bankou proti rozsudku, ktorým bolo časovo obmedzené vrátenie súm, ktoré spotrebiteľ neoprávnene zaplatil v dôsledku ‚podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu‘ vyhlásenej za neplatnú, aby nariadil úplné vrátenie týchto súm, a tým zhoršil postavenie navrhovateľa v konaní o opravnom prostriedku, lebo spotrebiteľ toto obmedzenie nenapadol?“

23. Písomné pripomienky Súdnemu dvoru predložila L, spoločnosť Unicaja Banco, česká, španielska, talianska a nórska vláda, ako aj Komisia.

24. Dňa 26. apríla 2021 sa uskutočnilo spoločné pojednávanie s vecou C-600/19, na ktorom bola vypočutá L, spoločnosť Unicaja Banco, španielska, talianska a nórska vláda, ako aj Komisia.

IV. Zhrnutie pripomienok účastníkov konania

25. L tvrdí, že na základe rozsudku Gutiérrez Naranjo musí vnútroštátny súd bez návrhu nariadiť reštitučné účinky neplatnosti podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu so zreteľom na povinnosť chrániť spotrebiteľov podľa smernice 93/13. Ako L uviedla na pojednávaní, prvostupňový rozsudok nenapadla v dôsledku vnútroštátnej judikatúry, a keby to urobila, musela by nahradiť trovy konania. L žiadala úplné vrátenie súm od začiatku, takže nejde o rozšírenie predmetu žaloby, a pokiaľ ide o časové obmedzenie, nebolo vydané právoplatné rozhodnutie, takže nejde o prekážku rozhodnutej veci. Stanovisko L nie je ani v rozpore so zákazom *reformatio in peius*, lebo je potrebné dodržať rozsudok Gutiérrez Naranjo; v opačnom prípade by L nemohla dosiahnuť vrátenie súm, ktoré by si ponechala banka na základe nekalej podmienky.

26. Spoločnosť Unicaja Banco tvrdí, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 si nevyžaduje, aby vnútroštátny súd rozhodujúci o odvolaní vyvodil *ex offo* dôsledky z nekalej podmienky, ak by ho to viedlo k neuplatneniu pravidla zakazujúceho *reformatio in peius*. L nič nebránilo podať odvolanie alebo vzájomné odvolanie proti prvostupňovému rozsudku a nielenže mala právneho zástupcu, ale bola si tiež vedomá nadchádzajúceho rozsudku Gutiérrez Naranjo. Pravidlo zakazujúce *reformatio in peius* je súčasťou práva na účinnú súdnu ochranu zakotveného v článku 24 španielskej ústavy a na základe rozsudku z 25. novembra 2008, Heemskerk a Schaap [6], si smernica 93/13 nevyžaduje, aby sa toto pravidlo neuplatnilo. Ako spoločnosť Unicaja Banco uviedla na pojednávaní, zásady ekvivalencie a efektivity sú dodržané, keďže sa neuplatňuje vnútroštátna judikatúra, na ktorú sa odvoláva Komisia, a zmeny v judikatúre nemôžu viesť k opätovnému otvoreniu rozhodnutí s právnou silou rozhodnutej veci.

27. Česká vláda tvrdí, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nebráni uplatňovaniu sporných vnútroštátnych procesných zásad, ktoré, ak sa uplatnia na odvolania, majú tiež súvislosť s právnou silou rozhodnutej veci. Podľa judikatúry Súdneho dvora nie je možné takéto zásady ignorovať ani v záujme ochrany spotrebiteľa a rozsudok z 11. marca 2020, Lintner [7], sa uplatní v prejednávanej veci.

28. Španielska vláda tvrdí, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 47 Charty nebráni vnútroštátnemu súdu, aby uplatnil sporné vnútroštátne procesné zásady, ktoré bránia plnému účinku neplatnosti nekalej podmienky v súlade s rozsudkom Gutiérrez Naranjo, ktorý bol vydaný po nadobudnutí právoplatnosti prvostupňového rozsudku. Poskytnutie ochrany spotrebiteľovi, ktorý včas nevyužil prostriedky nápravy stanovené vo vnútroštátnom práve, by bolo v rozpore s týmito zásadami a zákaz *reformatio in peius* má základ v práve na účinnú súdnu ochranu zaručenom článkom 47 Charty. Zásada efektivity je dodržaná, keďže vnútroštátne právo umožňuje účastníkom prvostupňového konania uplatniť si práva a súdu vykonať *ex offo* preskúmanie nekalých podmienok s možnosťou odvolať sa. Ako táto vláda uviedla na pojednávaní, táto vec sa týka prekážky rozhodnutej veci a nie je možné porovnanie s vnútroštátnou judikatúrou citovanou Komisiou, a teda zásada ekvivalencie nie je porušená.

6 (C-455/06, EU:C:2008:650).

7 (C-511/17, EU:C:2020:188).

29. Talianska vláda tvrdí, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nebráni uplatňovaniu sporných vnútroštátnych procesných zásad. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že ak nie je podané odvolanie proti bodom prvostupňového rozsudku, ktorými nebolo vyhovené žalobe, dochádza k prekážke rozhodnutej veci, v dôsledku čoho súd v odvolacom konaní nemôže bez návrhu namietať nesprávny výklad práva Únie v uvedenom rozsudku. Nenarúša to zásadu efektivity, lebo spotrebiteľ má možnosť podať odvolanie, a následný obrat vo vnútroštátnej judikatúre alebo v judikatúre Únie nemôže odôvodniť neuplatnenie zásady právnej sily rozhodnutej veci. Ako talianska vláda zdôraznila na pojednávaní, na článok 6 smernice 93/13 sa možno odvolávať v medziach stanovených vnútroštátnymi systémami, čo predpokladá súlad s vnútroštátnymi procesnými pravidlami, akým je zásada právnej sily rozhodnutej veci.

30. Nórska vláda tvrdí, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nebráni uplatneniu vnútroštátnych procesných zásad, o ktoré ide v odvolacom konaní, aj keď napadnutý rozsudok obsahuje body výroku, ktoré porušujú smernicu 93/13, pokiaľ sú prekluzívne lehoty na procesné úkony spotrebiteľa v súlade so zásadou efektivity. Tieto zásady chránia naliehavé záujmy spoločné pre členské štáty EÚ a Európskeho združenia voľného obchodu a nie je možné neuplatniť ich v dôsledku rozšírenia zásady efektivity. Ako nórska vláda zdôraznila na pojednávaní, ak vnútroštátne súdy nesprávne vyložia právo Únie a Európskeho hospodárskeho priestoru, k dispozícii sú aj iné prostriedky nápravy, akými sú žaloby o náhradu škody voči štátu a vnútroštátne ustanovenia, ktoré umožňujú opätovné otvorenie právoplatných rozhodnutí.

31. Komisia tvrdí, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni uplatneniu sporných vnútroštátnych procesných zásad, lebo nie sú dodržané zásady ekvivalencie a efektivity. Podľa jej názoru sa tento prípad netýka prekážky rozhodnutej veci, keďže konanie stále prebieha. Pokiaľ ide o zásadu ekvivalencie, tvrdí, že existuje konzistentná judikatúra Ústavného súdu[8] a Najvyššieho súdu,[9] ktorá uznáva, že uplatnenie pravidiel verejného poriadku *ex offo* predstavuje výnimku zo sporných zásad; keďže článok 6 smernice 93/13 je uznaný ako pravidlo verejného poriadku, vnútroštátny súd mal toto ustanovenie bez návrhu v plnej miere uplatniť bez obmedzenia týmito zásadami. Pokiaľ ide o zásadu efektivity, tvrdí, že prísne uplatňovanie dotknutých zásad znemožňuje alebo nadmerne sťažuje výkon práv priznaných smernicou 93/13, keďže vnútroštátna judikatúra odradila L od podania odvolania vo vhodnom čase a tento právny kontext v spojení s uvedenými zásadami zbavil L jediného prostriedku nápravy, pomocou ktorého mohla presadzovať svoje práva podľa tejto smernice. Ako uviedla na pojednávaní, tento prípad predstavuje výnimočnú situáciu, a hoci vnútroštátny súd musí vyvodiť všetky dôsledky z nekalej podmienky, nedochádza k narušeniu práva na obhajobu, lebo pred vykonaním tejto povinnosti súd vypočuje účastníkov konania, takže právo na účinný prostriedok nápravy je zaručené počas celého konania.

V. Analýza

32. Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni uplatňovaniu určitých zásad vnútroštátneho procesného práva – vrátane dispozičnej zásady, zásady koherentnosti a zásady zákazu *reformatio in peius*, ktoré sú stanovené v článku 216, článku 218 ods. 1 a článku 465 ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku –, ktoré bránia vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o odvolaní proti rozsudku, ktorým bolo časovo obmedzené vrátenie súm, ktoré spotrebiteľ neoprávnene zaplatil na základe nekalej podmienky, aby bez návrhu nariadil úplné vrátenie týchto súm v súlade s rozsudkom Gutiérrez Naranjo, lebo spotrebiteľ toto obmedzenie nespochybnil.

[8] Komisia sa odvoláva na rozsudok z 10. marca 2008 (č. 41/2008) a tam citovanú judikatúru.

[9] Komisia sa odvoláva na rozsudky z 20. júna 2008 (č. 3257/2008), a zo 16. septembra 2009 (č. 5696/2009).

33. Ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, táto otázka vzniká zo vzájomného pôsobenia medzi povinnosťou v zmysle článku 6 ods. 1 smernice 93/13, podľa ktorej vnútroštátny súd vrátane súdu rozhodujúceho v odvolacom konaní musí bez návrhu preskúmať nekalú povahu zmluvných podmienok a vyvodiť všetky dôsledky zo zistenia nekalej povahy podmienky, na jednej strane, a uplatňovaním viacerých zásad vnútroštátneho procesného práva, ktorými sa riadi konanie začaté na základe tejto smernice, na druhej strane. Všeobecne povedané, dispozičná zásada znamená, že stranám prináleží, aby začali alebo ukončili konanie a určili jeho predmet. [10] Táto zásada súvisí so zásadou koherentnosti, keďže súd je povinný zabezpečiť, aby rozhodnutia boli v súlade s návrhmi účastníkov konania. [11] Okrem toho podľa zásady zákazu *reformatio in peius* účastník konania, ktorý podá návrh na súd vyššieho stupňa, akým je odvolanie, sa nesmie dostať do horšieho postavenia, než keby návrh nepodal. [12]

34. Aby som mohol odpovedať na otázku položenú v prejednávanej veci, najprv uvediem predbežnú poznámku o možnom význame článku 47 Charty v tejto súvislosti (časť A). Potom sa budem zaoberať judikatúrou Súdneho dvora týkajúcou sa preskúmania nekalých podmienok *ex offo* vnútroštátnym súdom podľa smernice 93/13 vrátane rozsudku Gutiérrez Naranjo (časť B) a uplatnením zásad vyplývajúcich z tejto judikatúry na okolnosti prejednávanej veci (časť C).

35. Na základe tejto analýzy som dospel k záveru, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladaný z hľadiska zásady efektivity bráni uplatneniu sporných vnútroštátnych procesných zásad za okolností prejednávanej veci.

A. Predbežná poznámka

36. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania a z pripomienok spoločnosti Unicaja Banco a španielskej vlády vyplýva, že otázka položená v prejednávanej veci sa týka toho, či sú zlučiteľné s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 určité vnútroštátne procesné zásady, ktoré majú základ v práve na účinnú súdnu ochranu zaručenom v článku 24 španielskej ústavy, ktorý má ekvivalent v článku 47 Charty. Španielska vláda tiež navrhuje, aby bol článok 47 Charty zohľadnený na účely poskytnutia odpovede na túto otázku.

37. Podľa ustálenej judikatúry článok 47 Charty, ktorý predstavuje opätovné potvrdenie zásady účinnej súdnej ochrany, zakotvuje právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom pre každého, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené. [13] Uplatniteľnosť článku 47 Charty v prejednávanej veci je nesporná, lebo dotknuté vnútroštátne právne predpisy patria do pôsobnosti smernice 93/13, a teda sa nimi vykonáva právo Únie na účely článku 51 ods. 1 Charty. [14]

38. Ako som podrobne uviedol v bodoch 59 a 60 svojich súbežných návrhov vo veciach C-693/19 a C-831/19, v judikatúre Súdneho dvora týkajúcej sa smernice 93/13 existuje osobitný vzťah medzi článkom 47 Charty a zásadou efektivity, ktorá zahŕňa aj povinnosť členských štátov zabezpečiť

[10] Pozri v tomto smere návrhy, ktoré som predniesol vo veci Lintner (C-511/17, EU:C:2019:1141, bod 43).

[11] Pozri v tomto smere MUÑOZ-PEREA PIÑAR, D.: Ámbito del principio de congruencia a la luz de la jurisprudencia de la Sala Primera del Tribunal Supremo. In: *Noticias Jurídicas*, 2020.

[12] Pozri v tomto smere návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci Les Éditions Albert René/ÚHVT (C-16/06 P, EU:C:2007:728, body 35 a 36).

[13] Pozri rozsudok z 20. apríla 2021, Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, bod 40).

[14] Pozri v tomto smere rozsudok z 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 47); pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, body 83 a 84).

súdnu ochranu práv na základe práva Únie (pozri bod 45 nižšie).[15] V tejto súvislosti Súdny dvor uviedol, že povinnosť členských štátov zabezpečiť efektivitu práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú zo smernice 93/13, znamená požiadavku účinnej súdnej ochrany zakotvenú tiež v článku 47 Charty, ktorá platí okrem iného pre definíciu procesných podmienok žalôb založených na takých právach.[16]

39. Okrem toho ako ilustruje doterajšia judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa smernice 93/13, článok 47 Charty podľa všetkého vo veľkej miere zohráva podpornú alebo doplnkovú úlohu, pokiaľ ide o zásadu efektivity v súvislosti s posúdením zlučiteľnosti vnútroštátnych procesných pravidiel s požiadavkami tejto smernice. Článok 47 Charty napríklad vstupuje v tejto súvislosti do hry, pokiaľ ide o záležitosti týkajúce sa prístupu k účinnému opravnému prostriedku, aby si účastníci konania mohli uplatniť svoje práva na základe smernice 93/13,[17] ako aj záležitosti týkajúce sa spravodlivého procesu, akou je dodržiavanie zásad rovnosti zbraní a *audi alteram partem* v rámci súdneho konania, v ktorom ide o zákonnosť podmienok z hľadiska tejto smernice.[18]

40. V prejednávanej veci je nesporné, že účastníci konania mali prístup k účinným opravným prostriedkom na výkon svojich práv, pokiaľ ide o smernicu 93/13. Nezdá sa ani, ako uvádza Komisia, že by za okolností prejednávanej veci povinnosť vnútroštátneho súdu vyvodiť všetky dôsledky z nekalej podmienky podľa článku 6 ods. 1 uvedenej smernice mala za následok porušenie práva na obhajobu. Okrem toho treba poukázať na to, že Súdny dvor v rozsudku Gutiérrez Naranjo založil svoje úvahy na článku 6 ods. 1 smernice 93/13 a nepovažoval za potrebné zaoberať sa v tejto súvislosti článkom 47 Charty.[19] Preto vzhľadom na to, že Súdnemu dvoru neboli predložené samostatné tvrdenia týkajúce sa článku 47 Charty a záležitosti, ktoré boli doposiaľ vznesené v prejednávanej veci, neboli posudzované z hľadiska článku 47 Charty, nie je podľa mňa dôvod robiť to ani teraz.

B. Relevantná judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa ex offo skúmania nekalých podmienok vnútroštátnymi súdmi

41. Treba pripomenúť, že podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 musia členské štáty stanoviť, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné.[20] Okrem toho podľa článku 7 ods. 1 smernice v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením musia členské štáty stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili ďalšiemu uplatňovaniu nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách.[21] Na základe týchto ustanovení síce vznikol rozsiahly súbor judikatúry, ja však

[15] Pozri v tomto smere návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, body 85 až 97). Pozri ďalej napríklad VAN DUIN, A.: Metamorphosis? The Role of Article 47 of the EU Charter of Fundamental Rights in Cases Concerning National Remedies and Procedures under Directive 93/13/EEC. In: *Journal of European Consumer and Market Law*. 2017, zv. 6, 190 – 198.

[16] Pozri rozsudok z 10. júna 2021, VB a i. (C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 29).

[17] Pozri okrem iného rozsudky zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, najmä bod 59), z 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, najmä body 45, 47 a 66), a z 21. decembra 2016, Biuro podróży „Partner“ (C-119/15, EU:C:2016:987, body 23 až 47); porovnaj rozsudok z 27. februára 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, body 36 až 57).

[18] Pozri okrem iného rozsudky z 21. februára 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, body 29 až 36); zo 17. júla 2014, Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, body 21 až 51), a z 29. apríla 2021, Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, body 91 až 99); porovnaj uznesenie zo 16. júla 2015, Sánchez Morcillo a Abril García (C-539/14, EU:C:2015:508, body 23 až 50).

[19] Pozri rozsudok z 21. decembra 2016 (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 42, 75 a 76).

[20] Pozri rozsudok z 27. januára 2021, Dexia Nederland (C-229/19 a C-289/19, EU:C:2021:68, bod 57). Pozri tiež dvadsiate prvé odôvodnenie smernice 93/13.

[21] Pozri rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 52).

načrtnem platné zásady vyplývajúce z tejto judikatúry týkajúcej sa existencie a rozsahu povinnosti vnútroštátneho súdu preskúmať *ex offo* nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré sú najrelevantnejšie pre moju analýzu prejednávanej veci, spolu s rozsudkom Gutiérrez Naranjo.

1. Existencia povinnosti vnútroštátneho súdu preskúmať nekalú povahu ex offo

42. Podľa ustálenej judikatúry vychádza systém ochrany vytvorený smernicou 93/13 z toho, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol ovplyvniť ich obsah. [22] S cieľom zabezpečiť ochranu požadovanú smernicou 93/13 môže byť nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, nezávislým od samotných zmluvných strán. [23] Preto vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, ktorý je základom ochrany, ktorú smernica 93/13 poskytuje spotrebiteľom, je vnútroštátny súd povinný posúdiť *ex offo* nekalú povahu zmluvnej podmienky, a tým odstrániť nerovnováhu existujúcu medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, a to hneď ako je oboznámený s právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel. [24]

2. Rozsah povinnosti vnútroštátneho súdu preskúmať nekalú povahu ex offo

43. Pokiaľ ide o plnenie tejto povinnosti vnútroštátnym súdom rozhodujúcim v odvolacom konaní, z ustálenej judikatúry ďalej vyplýva, že vzhľadom na to, že právo Únie neharmonizuje túto oblasť, procesné pravidlá upravujúce odvolacie konanie na ochranu práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie, patria do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov, pokiaľ nie sú menej výhodné ako tie, ktorými sa spravujú podobné situácie vo vnútroštátnom práve (zásada ekvivalencie), a v praxi neznemožňujú alebo príliš nesťažujú výkon práv, ktoré spotrebiteľom priznáva právo Únie (zásada efektivity). [25]

44. Pokiaľ ide o zásadu ekvivalencie, vnútroštátnemu súdu, ktorý má priamu vedomosť o podrobných procesných pravidlách konaní vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku, prislúcha preveriť dodržiavanie zásady ekvivalencie tým, že zohľadní predmet, dôvod a podstatné náležitosti konaní. [26] V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že článok 6 smernice 93/13 musí byť považovaný za ustanovenie rovnocenné s vnútroštátnymi pravidlami, ktoré majú v rámci vnútroštátneho právneho poriadku právnu silu noriem verejného poriadku. [27] Z toho vyplýva, že pokiaľ má vnútroštátny súd v odvolacom konaní podľa vnútroštátnych procesných pravidiel možnosť alebo povinnosť preskúmať *ex offo* platnosť právneho aktu s ohľadom na vnútroštátne pravidlá verejného poriadku, hoci tento rozpor nebol vznesený na prvom stupni, takisto musí využiť túto právomoc na to, aby *ex offo* a vzhľadom na smernicu 93/13 preskúmal nekalú povahu podmienky. [28]

[22] Pozri rozsudky z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, bod 25), a z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 49).

[23] Pozri rozsudky z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, bod 48), a z 11. marca 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, bod 25).

[24] Pozri rozsudky zo 4. júna 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, bod 32), a zo 4. júna 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, bod 37).

[25] Pozri rozsudok z 30. mája 2013, Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340, bod 29).

[26] Pozri rozsudok z 20. septembra 2018, Danko a Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, bod 40).

[27] Pozri rozsudok zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 35).

[28] Pozri rozsudok z 30. mája 2013, Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340, bod 30).

45. Pokiaľ ide o zásadu efektivity, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že každý prípad, v ktorom vznikne otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie vedie k nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva Únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, jeho priebeh a jeho osobitosti, pričom v prípade potreby sa musia zohľadniť zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, akou je ochrana práva na obhajobu, zásada právnej istoty a požiadavka na riadny priebeh konania.[29] V tejto súvislosti Súdny dvor uznal, že potreba dodržiavať túto zásadu nemôže zájsť až tak ďaleko, že v plnej miere nahradí úplnú nečinnosť spotrebiteľa.[30]

46. Navyše Súdny dvor uznal, že ochrana spotrebiteľa nie je absolútna a že právo Únie neukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť neuplatniť vnútroštátne procesné normy, na základe ktorých sa rozhodnutie stáva právoplatným, aj keby to umožnilo napraviť porušenie ustanovenia obsiahnutého v smernici 93/13 bez ohľadu na jeho povahu.[31] Súdny dvor totiž zdôraznil význam zásady právnej sily rozhodnutej veci pre právny poriadok Únie, ako aj pre vnútroštátne právne systémy, a že na to, aby sa zabezpečila tak stabilita práva a právnych vzťahov, ako aj riadny výkon spravodlivosti, je dôležité, aby sa nemohli napadnúť súdne rozhodnutia, ktoré sa stali konečnými po vyčerpaní dostupných opravných prostriedkov alebo po uplynutí lehôt stanovených na uplatnenie týchto opravných prostriedkov.[32]

47. Napríklad v rozsudku zo 6. októbra 2009, Asturcom Telecomunicaciones[33] Súdny dvor najmä rozhodol, že vnútroštátne predpisy stanovujúce dvojmesačnú lehotu, po uplynutí ktorej sa rozhodcovský nález stáva právoplatným, a teda nadobúda právnu silu rozhodnutej veci, pokiaľ nie je podaná žaloba pre neplatnosť, sú v súlade so zásadou efektivity, pričom poukázal na to, že potreba dodržiavať túto zásadu nemôže zájsť až tak ďaleko, že v plnej miere nahradí úplnú nečinnosť spotrebiteľa, ktorý nezačal nijaké konanie na uplatňovanie svojich práv.

48. Naopak, v rozsudku z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC[34] Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátne právne predpisy stanovujúce zásadu právnej sily rozhodnutej veci v súvislosti s konaním o platobnom rozkaze sú v rozpore so zásadou efektivity, keďže rozhodnutie orgánu, ktorým sa končí konanie o platobnom rozkaze, nadobúda právnu silu rozhodnutej veci, v dôsledku čoho je nemožné preskúmať nekalú povahu zmluvných podmienok vo fáze výkonu rozhodnutia len z toho dôvodu, že spotrebiteľ nepodal námietku v stanovenej lehote, a existuje významné riziko, že spotrebiteľ to neurobí.

3. Rozsudok Gutiérrez Naranjo

49. Nakoniec pokiaľ ide o dôsledky vyplývajúce z konštatovania nekalej povahy zmluvnej podmienky, Súdny dvor rozhodol, že v súlade s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 prináleží vnútroštátnemu súdu, aby neuplatnil nekalé podmienky tak, aby tieto podmienky nemali záväzné účinky voči spotrebiteľovi, s výnimkou prípadu, že s tým spotrebiteľ nesúhlasí.[35] Vnútroštátny súd

[29] Pozri rozsudok z 22. apríla 2021, PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, bod 53).

[30] Pozri rozsudok z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, bod 62).

[31] Pozri rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i. (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 68).

[32] Pozri rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, bod 46).

[33] (C-40/08, EU:C:2009:615, body 34 až 48).

[34] (C-49/14, EU:C:2016:98, body 45 až 55).

[35] Pozri rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, bod 58).

je povinný vyvodiť všetky dôsledky, ktoré podľa vnútroštátneho práva vyplývajú z konštatovania nekalej povahy dotknutej podmienky, aby sa dosiahol výsledok stanovený v tomto ustanovení. [36]

50. V tejto súvislosti treba jasne uviesť, že v rozsudku Gutiérrez Naranjo [37] Súdny dvor rozhodol, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 bráni takej vnútroštátnej judikatúre, akú predstavuje rozsudok z 9. mája 2013, ktorá časovo obmedzuje reštitučné účinky neplatnosti nekalej podmienky na sumy, ktoré boli na základe takej podmienky neoprávnene zaplatené po vydaní rozhodnutia, ktorým sa konštatuje nekalá povaha. Súdny dvor najmä rozhodol, že pri nekalej podmienke treba v zásade vychádzať z toho, že nikdy neexistovala, takže nemôže mať na spotrebiteľa nijaký účinok. Rozhodnutie súdu o nekalej povahe podmienky teda musí mať v zásade za následok obnovenie právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, ak by táto podmienka neexistovala. Povinnosť vnútroštátneho súdu vylúčiť uplatnenie nekalej podmienky ukladajúcej zaplatenie súm, ktoré sa ukážu byť neoprávnené, má teda v zásade zodpovedajúci reštitučný účinok v súvislosti s tými istými sumami. Súdny dvor zdôraznil, že vnútroštátne právo nesmie nepriaznivo ovplyvniť podstatu práva nebyť viazaný nekalou podmienkou, ktoré má spotrebiteľ podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13.

51. Z predchádzajúcej judikatúry teda vyplýva, že členské štáty nemusia na základe smernice 93/13 prijať osobitný procesný systém na *ex offo* preskúmanie nekalých podmienok vnútroštátnymi súdmi, pokiaľ si plnia svoje povinnosti podľa práva Únie vrátane dodržiavania zásad ekvivalencie a efektivity. Okrem toho z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že ochrana spotrebiteľa síce nie je absolútna, absolútne však nie sú ani vnútroštátne procesné zásady upravujúce konania, v ktorých sa posudzujú nekalé podmienky podľa uvedenej smernice. Ako ilustrujú rozsudky uvedené v bodoch 47, 48 a 50 vyššie, Súdny dvor zaujal vyvážený prístup, pokiaľ ide o vzájomné pôsobenie medzi vnútroštátnymi procesnými pravidlami a požiadavkami smernice 93/13, čo zároveň zabezpečuje, aby také pravidlá neoslabovali systém ochrany spotrebiteľa zavedený touto smernicou.

52. Práve z hľadiska týchto zásad vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora je potrebné preskúmať okolnosti prejednávanej veci.

C. Uplatnenie zásad vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora na okolnosti prejednávanej veci

53. Na úvod musím poukázať na to, že zatiaľ čo česká, španielska, talianska a nórska vláda sa domnievajú, že v prejednávanej veci ide o zásadu právnej sily rozhodnutej veci, L a Komisia nesúhlasia. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že zásada právnej sily rozhodnutej veci síce v otázke nie je uvedená, zdá sa však, že vnútroštátny súd sa zaoberá vnútroštátnymi procesnými pravidlami, ktoré sú podobné zásade právnej sily rozhodnutej veci (pozri bod 21 vyššie). Podľa ustálenej judikatúry má právomoc vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo len vnútroštátny súd. [38] V dôsledku toho sa moja analýza síce zameriava na vnútroštátne procesné zásady, ktoré sú uvedené v otázke, konkrétne dispozičnú zásadu, zásadu koherentnosti

[36] Pozri rozsudok z 25. novembra 2020, Banca B. (C-269/19, EU:C:2020:954, bod 43).

[37] Pozri rozsudok z 21. decembra 2016 (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 61 až 75). Pokiaľ ide o podrobnú analýzu, pozri napríklad LESKINEN, C., DE ELIZALDE, F.: The control of terms that define the essential obligations of the parties under the Unfair Contract Terms Directive: Gutiérrez Naranjo. In: *Common Market Law Review*. 2018, zv. 55, s. 1595 – 1618.

[38] Pozri rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 46).

a zásadu zákazu *reformatio in peius*, nevidím však dôvod, prečo by sa nemohla uplatniť, pokiaľ ide o vnútroštátne procesné pravidlá týkajúce sa prekážky rozhodnutej veci, keďže vnútroštátny súd sa domnieva, že sa ich okolnosti prejednávanej veci týkajú.

54. Pokiaľ ide o zásadu ekvivalencie, Komisia tvrdí, že existuje konzistentná judikatúra Ústavného súdu a Najvyššieho súdu, ktorá uznáva, že uplatňovanie pravidiel verejného poriadku *ex offo* predstavuje výnimku zo sporných vnútroštátnych procesných zásad, zatiaľ čo spoločnosť Unicaja Banco a španielska vláda majú iný názor (pozri body 26, 28 a 31 vyššie). Z judikatúry Súdneho dvora uvedenej v bode 44 vyššie a zo skutočnosti, že článok 6 smernice 93/13 predstavuje ustanovenie rovnocenné s vnútroštátnymi pravidlami v oblasti verejného poriadku, vyplýva, že ak sa podľa vnútroštátneho práva také pravidlá považujú za výnimku z uplatňovania sporných vnútroštátnych procesných zásad, vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o odvolaní, musí bez návrhu v plnej miere uplatniť článok 6 ods. 1 smernice 93/13, pričom nie je obmedzený týmito zásadami. [39] Vnútroštátnemu súdu teda prináleží overiť, či sa táto vnútroštátna judikatúra vzťahuje na konanie vo veci samej, a ak áno, domnievam sa, že uplatnenie týchto vnútroštátnych procesných zásad, ktoré bránia L odvolávať sa na judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa práv, ktoré jej vyplývajú zo smernice 93/13, by predstavovalo porušenie zásady ekvivalencie.

55. Pokiaľ ide o zásadu efektivity, podľa môjho názoru existujú silné náznaky založené na judikatúre Súdneho dvora, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladaný z hľadiska tejto zásady bráni uplatneniu sporných vnútroštátnych procesných zásad za okolností prejednávanej veci.

56. Je pravda, že L nepodala odvolanie ani vzájomné odvolanie proti bodu prvostupňového rozsudku, ktorým bolo uložené časové obmedzenie reštitučných účinkov v súvislosti so sumami prijatými na základe nekalej podmienky, a že vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora uvedenú v bode 45 vyššie úplná nečinnosť spotrebiteľa môže obmedziť zásadu efektivity. Treba však poukázať na to, že za okolností prejednávanej veci skutočnosť, že spotrebiteľ, akým je L, nepodnikol vo vhodnom čase príslušné kroky, možno pripísať tomu, že keď Súdny dvor vydal rozsudok Gutiérrez Naranjo – v ktorom bolo jasne uvedené, že vnútroštátna judikatúra, ktorú predstavuje rozsudok z 9. mája 2013, je v rozpore s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 –, lehota na podanie odvolania alebo vzájomného odvolania podľa vnútroštátneho práva už uplynula.

57. Podľa môjho názoru je v takej situácii ťažké viniť spotrebiteľa, akým je L, za to, že vo vhodnom čase nepodal odvolanie alebo vzájomné odvolanie, ktorým by napadol vnútroštátnu judikatúru vychádzajúcu z rozsudku z 9. mája 2013, na základe čoho by mohol vyhrať spor. Ani skutočnosť, že ako uvádza spoločnosť Unicaja Banco a španielska vláda, vnútroštátne právo stanovuje možnosť upraviť priznanie náhrady trov konania, ktoré má zaplatiť príslušná strana, nepovažujem vzhľadom na existenciu tejto vnútroštátnej judikatúry za presvedčivú. Rovnako na rozdiel od tvrdení spoločnosti Unicaja Banco skutočnosť, že L mala právneho zástupcu a zjavne vedela o nadchádzajúcom rozsudku Gutiérrez Naranjo, tento názor nespochybňuje. Ako rozhodol Súdny dvor, skutočnosť, že spotrebiteľ má právne zastúpenie, nemá vplyv na povinnosť vnútroštátneho súdu, pokiaľ ide o posúdenie nekalých podmienok podľa smernice 93/13. [40] Okrem toho musím poukázať na to, že generálny advokát Mengozzi vo svojich návrhoch, ktoré

[39] Stojí za zmienku, že Súdny dvor uznal, že povinnosť posúdiť *ex offo* nekalú povahu zmluvných podmienok podľa smernice 93/13 predstavuje procesnú požiadavku, ktorá platí pre vnútroštátne súdy. Pozri rozsudok zo 7. novembra 2019, Profi Credit Polska (C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930, bod 74). To, že ako uvádza spoločnosť Unicaja Banco a španielska vláda, táto vnútroštátna judikatúra sa týka ustanovení verejného poriadku procesnej povahy, samo osebe nemôže brániť jej uplatneniu v prejednávanej veci.

[40] Pozri v tomto smere rozsudok z 11. marca 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, bod 40), a návrhy, ktoré som predniesol vo veci Lintner (C-511/17, EU:C:2019:1141, body 65 až 69).

v uvedenej veci predniesol 13. júla 2016,[41] dospel k inému záveru ako Súdny dvor, a teda mohol podporiť údajnú zlučiteľnosť tejto vnútroštátnej judikatúry so smernicou 93/13, skôr než bol vydaný rozsudok Gutiérrez Naranjo.

58. Za týchto okolností treba preto vychádzať z toho, že ako uviedla Komisia, existencia vnútroštátnej judikatúry založenej na rozsudku z 9. mája 2013 v spojení s uplatňovaním sporných vnútroštátnych procesných zásad mala za následok, že L bola zbavená procesných prostriedkov na výkon svojich práv založených na smernici 93/13. Okrem toho ako uviedla L, konštatovanie, že tieto vnútroštátne procesné zásady bránia vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva odvolanie, aby nariadil *ex offo* vrátenie všetkých súm neoprávnene zaplatených spotrebiteľom na základe nekalej podmienky v súlade s rozsudkom Gutiérrez Naranjo, by znamenalo, že spotrebiteľ v postavení L by nemal nijakú možnosť vrátenia peňazí v plnej výške a že banka by si ponechala sumy, ktoré neoprávnene zaplatil na základe nekalej podmienky. V tejto súvislosti ako Súdny dvor zdôraznil v uvedenom rozsudku, vnútroštátne právo sa nesmie uplatňovať takým spôsobom, aby to narušilo podstatu práva nebyť viazaný nekalou podmienkou, ktoré spotrebiteľovi priznáva článok 6 ods. 1 smernice 93/13 (pozri bod 50 vyššie).

59. Ďalej musím poukázať na to, že okolnosti prejednávanej veci sa podľa môjho názoru líšia od okolností veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 11. marca 2020, Lintner[42]. V uvedenom rozsudku Súdny dvor v súlade s návrhmi, ktoré som predniesol v danej veci, v podstate rozhodol, že preskúmanie nekalých podmienok *ex offo* podľa smernice 93/13 si nevyžaduje, aby vnútroštátny súd vylúčil uplatnenie najmä dispozičnej zásady s cieľom pokryť všetky zmluvné podmienky, dokonca aj tie, ktoré nie sú súčasťou predmetu sporu. Naopak, v prejednávanej veci L na začiatku podala žalobu o úplné vrátenie neoprávnene zaplatených súm na základe nekalej podmienky, a preto tento nárok zostáva súčasťou predmetu sporu (pozri body 13 a 25 vyššie).

60. Navyše sa domnievam, že prístup, ktorý Súdny dvor uplatnil v rozsudku z 25. novembra 2008, Heemskerk a Schaap[43] nie je možné uplatniť v prejednávanej veci. V uvedenom rozsudku išlo o výklad určitých opatrení Únie, ktoré sa vo všeobecnosti týkali vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky. Rozhodnutie Súdneho dvora, podľa ktorého právo Únie nezaväzuje vnútroštátny súd, aby z vlastného podnetu uplatnil právne predpisy Únie, ak by to malo za následok odopretie vnútroštátnej procesnej zásady zákazu *reformatio in peius*, preto možno odlíšiť od špecifického kontextu zabezpečenia účinnej ochrany spotrebiteľov podľa smernice 93/13,[44] ako je to v prejednávanej veci.

61. V dôsledku toho môžem vychádzať z toho, že predmetné vnútroštátne procesné zásady sú v rozpore so zásadou efektivity, lebo znemožňujú alebo nadmerne sťažujú zabezpečenie ochrany, ktorú spotrebiteľom priznáva smernica 93/13.

62. Preto som dospel k záveru, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladaný z hľadiska zásady efektivity bráni uplatňovaniu sporných vnútroštátnych procesných zásad za okolností prejednávanej veci.

[41] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Gutiérrez Naranjo a i. (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:552, najmä body 38 až 76).

[42] (C-511/17, EU:C:2020:188, body 28 až 34). Pozri tiež návrhy, ktoré som predniesol vo veci Lintner (C-511/17, EU:C:2019:1141, body 49 až 53).

[43] (C-455/06, EU:C:2008:650, body 44 až 48). Porovnaj rozsudok z 13. februára 2014, Maks Pen (C-18/13, EU:C:2014:69, bod 37).

[44] Pozri v tomto smere rozsudok zo 7. júna 2007, van der Weerd a i. (C-222/05 až C-225/05, EU:C:2007:318, body 39 a 40).

VI. Návrh

63. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko), takto:

Článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má z hľadiska zásady efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni uplatňovaniu vnútroštátnych procesných zásad, konkrétne dispozičnej zásady, zásady koherentnosti a zásady zákazu *reformatio in peius*, v dôsledku ktorých vnútroštátny súd rozhodujúci o odvolaní podanom bankou proti rozsudku, ktorým bolo časovo obmedzené vrátenie súm neoprávnene zaplatených spotrebiteľom na základe podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu, ktorá bola následne vyhlásená za neplatnú, nemôže nariadiť vrátenie uvedených súm v plnej výške.